

ARAŞTIRMA

DOĞUM SONRASI EBEVEYNLİK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE FORMUNUN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ*

Hüsniye ÇALIŞIR**

Zekiye KARAÇAM**
Döndü Arslan KURNAZ****

Fatma Arife AKGÜL***

Alınış Tarihi:22.01.2007

Kabul Tarihi:26.11.2007

ÖZET

Araştırmanın amacı, Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği'ni Türk toplumuna kazandırarak, Türkçe Formu'nun geçerliği ve güvenilirliğini yapmaktır. Metodolojik olarak gerçekleştirilen bu çalışmanın verileri 29.09.2005 ve 25.03.2006 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmaya olasılıksız örnekleme yöntemi ile 71 kadın alınmıştır. Veriler, kadınları tanıtıcı bilgilerin yer aldığı soru formu ve Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği ile toplanmıştır.

Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği'nin madde analizinde, %27'lik grup ortalamalarının karşılaştırılması ile alt-üst madde ayırt edicilik gücünün kestirilmesi yöntemi kullanılmış ve ikinci maddenin ayırt edicilik gücünün yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin güvenirligi, grup içi korelasyon katsayıları ve Kuder-Richardson yöntemi ile belirlenmiş; gözlemciler arası tutarlılık katsayısının toplam puan için 0.97 olduğu ve maddelerin her biri için 0.88 ile 0.97 arasında değiştiği ve güvenirlilik katsayı-larının 0.80-0.83 arasında olduğu bulunmuştur. Ölçeğin geçerliği (uyum geçerliği) Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanarak incelenmiş ve gözlemciler arası toplam puan korelasyonla-rının 0.85 ile 0.93 arasında değiştiği ve istatistiksel olarak önemli ($p<0.001$) olduğu bulunmuştur. Bu çalışma, Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun güvenirlilik ve geçerliğinin yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir.

***Anahtar kelimeler:** Ebeveynlik Davranışı Ölçeği, geçerlik, güvenirlilik, anne-bebek etkileşimi*

ABSTRACT

Validity and Reliability of The Turkish Version of The Postpartum Parenting Behavior Scale

The purpose of this research was to acquire and test the reliability and validity of the Turkish version of the Postpartum Parenting Behavior Scale. This research was methodological type. Data were collected between 29.09.2005 and 25.03.2006, using a nonprobability sampling method, 71 women were taken into the research sample. Data were collected using a questionnaire to obtain the women's descriptive information and the Turkish Version of the Postpartum Parenting Behavior Scale.

The Turkish Postpartum Parenting Behavior item analysis was conducted by comparing the upper-lower 27% group means with the item discriminant power prediction method and the second item was found inadequate for discrimination. The tool's reliability was determined using internal group correlation coefficients and the Kuder-Richardson method: the consistency coefficient between observers for the total score was 0.97 and for each item varied between 0.88 and 0.97 and reliability coefficients between 0.80-0.83 was found.

*Araştırma 50. Milli Pediatri Kongresi'nde (8-12 Kasım 2006- Antalya) poster bildiri olarak sunulmuştur.

**Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu , AYDIN (Yrd.Doç.Dr)

***Sağlık Bakanlığı Aydın Zübeyde Hanım Kadın, Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi Loğusa Servisi, AYDIN (Ebe)

****Sağlık Bakanlığı Germencik Devlet Hastanesi, AYDIN (Ebe)

The tool's validity (convergent validity) was examined by calculating the pearson correlation coefficients and the correlations for the total score between observers varied between 0.85-0.93 which was found to be statistically significant ($p<0.001$).

This study showed that the reliability and validity of the Turkish version of the Postpartum Parenting Behavior Scale is at an acceptable level.

Keywords: Postpartum Parenting Behavior Scale, validity, reliability, mother-child interaction

GİRİŞ

Annelik sözcüğü, kadının bebeğinin, yaşamının önemli bir parçası olduğunu hissettiren ve duygusal enerji sağlayan bir anlam taşımaktadır. Bu duygusal enerji, kadının bebeğine karşı ılımlı, bağlı, koruyucu olmasını ve ilgi göstermesini sağlamaktadır. Anne ile bebeğin yakın temasta bulunması, anneliğin gelişimini ve sağlıklı bir anne-bebek ilişkisinin oluşmasını etkilemektedir (Foster et al. 1990). Anneliğin gelişimini tanılamada, annenin bebeğiyle göz teması kurması, onunla konuşması, bebeğini beslemesi ve banyo yaptırması gibi davranışlarının değerlendirilmesi gerekmektedir (Foster et al. 1990, Novak and Broom 1999, Wong and Hockenberry-Eaton 2001, Taşkın 2005).

Doğumdan önce, bebeğini tanımaya ve algılamaya başlayan anne, bebek doğduktan sonra onu keşfetmeye çalışır (Novak and Broom 1999). Bebeğin yüzünü, ellerini ve vücudunun diğer bölümlerini inceler, bebekle göz teması kurmaya çalışır ve onunla konuşur. Bebeğin tepkilerini, davranışlarını yorumlar ve bundan anlamlar çıkarmaya çalışır. Yapılan çalışmalarda yaşamın ilk dakikaları ve saatlerinde yeni doğan bebeğin, göz teması kurduğu, gördüğü, duyduğu, yüz mimiklerini taklit ederek tepkide bulunduğu ve hatta annenin sesine uyumlu bir şekilde hareket ettiği gösterilmiştir. Ebeveynin davranışlarına karşı bebeğin gösterdiği bu duygusal-motor beceriler, ebeveynleri uyarır, bağlanma sürecine ve karşılıklı etkileşimin başlatılmasına katkıda bulunur (Klaus and Kennell 1997). Bununla birlikte, bebeğin gülümsemesi, emmesi, yakalama refleksiyle el veya parmağı

tutması, göz teması kurması gibi olumlu davranışlarının olması, annenin bebeğine karşı olumlu annelik davranışı göstermesine ve böylece bağlanma sürecinin hızlanmasına katkı sağlar (Burroughs and Leifer 2001).

Anne-bebek arasındaki bağlanmanın en önemli bölümü doğumdan hemen önce başlar ve doğumdan sonraki aylarda gelişerek devam eder. Doğumdan sonraki erken dönem, bağlanmanın en yoğun yaşandığı dönem olması nedeniyle olumlu anne-bebek ilişkisinin başlatılması için en elverişli zamandır. Bu dönemde yenidoğan bebek uyanık, gözleri açık, çevreye yanıt verebilecek durumdadır. Aynı zamanda, anne de uyanık ve istekli ise bebeğiyle tanışması ve emzirmenin başlatılması uygun olacaktır (Can 1999, Novak and Broom 1999, Burroughs and Leifer 2001, Taşkın 2005). Doğumdan sonraki erken dönemde, anne-babanın yenidoğan bebekle ilişkisinin başlatılması, bebeğin uterus dışı ortama uyumunu ve anne-babanın yeni rollerine alışmalarını kolaylaştırmaktadır (Can 1999, Çalışır 2003, Taşkın 2005). Bebekle ebeveyn arasındaki her türlü olumlu etkileşim bağlanmayı güçlendirmektedir. Özellikle tensel temasın, bağlanma sürecini güçlendirici etkisinin olduğu unutulmamalıdır (Burroughs and Leifer 2001).

Doğumdan sonraki ilk karşılaşmada anne veya babanın bebeğe karşı gösterdiği davranışlar ilk ebeveynlik davranışı olarak kabul edilmektedir (Klaus and Kennell 1997, Novak and Broom 1999). Ebeveynin gösterdiği bu davranışlar; bebeğin el ve ayaklarına dokunma, okşama, bebekle konuşma, göz temasında bulunma, bebeği inceleme gibi davranışlardır. Annenin yüz yüze pozis-

yondayken bebeğine bakma, bebeğin elbiselerini giydirmeye/çıkarma, ona dokunma, gülümseme, konuşma, öpme, kucaklama, pırpırlama ve sallama gibi davranışlarının gözlenmesi, bağlanma sürecini anlamada yardımcı olacaktır (Wong and Hockenberry-Eaton 2001).

Doğumdan sonraki ilk karşılaşmada annenin bebeğine karşı gösterdiği davranışlar, daha sonraki dönemde anne-bebek arasındaki bağlanma süreci hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bu nedenle, loğusa ve yenidoğanın bakımından sorumlu olan ebe ve hemşirenin, anne-bebek arasındaki duygusal bağı tanımlamak için annenin davranışlarını dikkatli gözlemesi önemlidir.

Ebe ve hemşireler doğum sonrası erken dönemde anne-bebek ilişkisini değerlendirerek, gereksinimlerini belirlemeli ve karşılmalıdır. Ebe ve hemşirenin, annenin endişelerini dinlemesi, sorularını yanıtlaması ve olumlu annelik davranışını desteklemesi, annenin bebeği ile ilgili olumsuz önyargılarını fark etmesine, kendini ve bebeğini olumlu algılamasına yardım edebilir (Çalışır 2003). Ebeveyn ile bebek arasındaki bağlanmayı ve olumlu ebeveynlik davranışını güçlendirmek için, ebe ve hemşireler, bebekle göz göze temasta bulunma, bebeğe dokunma, sarılma, bakım verme, bebeği inceleme ve bebek hakkında konuşmaları konusunda ebeveynleri cesaretlendirmelidirler (Burroughs and Leifer 2001).

Ebe ve hemşirelerin doğumdan sonra uygun bir ölçme aracını kullanarak, ebeveynin bebeğine karşı gösterdiği davranışların düzeyini ve destek gereksinimini belirlemeleri, uygun bakımı planlamalarını ve uygulamalarını sağlayacaktır. Bu nedenle, doğumdan sonraki süreci kapsayan annelik davranışının değerlendirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilmiş ölçüm aracına gereksinim duyulmaktadır. Britton ve arkadaşları (2001), doğum sonrası erken dönemde ebeveynlik davranışını belirlemek üzere objektif ölçme aracı olan Doğum Sonrası Ebe-

veynlik Davranışı Ölçeği'ni (The Postpartum Parenting Behavior Scale) geliştirmişlerdir. Bu ölçek ülkemizde sağlık çalışanlarının, doğum sonrası erken dönemde ebeveynlik davranışını kısa sürede ve kolaylıkla değerlendirmelerini sağlayabilir. Böylece ileriki dönemlerde gelişebilecek olumsuz ebeveynlik davranışının erken dönemde tanımlanması ve gerekli desteğin verilmesine katkıda bulunabilir. Bu çalışmanın amacı, Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği (DSEDÖ)'nin Türk toplumuna kazandırılarak, Türkçe Formu'nun annelerde geçerliği ve güvenilirliğini sağlamaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma metodolojik olarak, 29.09.2005 ve 25.03.2006 tarihleri arasında, Aydın Doğum ve Çocuk Bakımevi Loğusa Servisi'nde yapılmıştır. Bu hastanenin bir yıl önceki yıllık doğum sayısı 3120'dir.

Araştırmanın örnekleme olasılıksız örnekleme yöntemi ile 71 kadın alınmıştır. Örneklem sayısı ölçek madde sayısı çarpı on (7X10) kuralına göre, 70 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya dahil olma kriterleri, vajinal yol ile doğum yapmış olma, 38-42 gebelik haftasında doğum yapmış olma, sağlıklı bebeğe sahip olma ve doğum salonunda anne-bebek etkileşimi kurulmamış değildir. Araştırmadan dışlanma kriterleri ise bebek ve/veya annede, birbirlerinden ayrı kalmalarını gerektiren bir sağlık sorunu bulunması, annenin ikiz ya da daha fazla sayıda bebek doğurmuş olması, doğum salonunda anne-bebek etkileşimi kurulmuş ve/veya emzirilmiş olmasıdır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, kadınları tanıtıcı verilerinin yer aldığı soru formu, DSEDÖ'nin Türkçe Formu ile toplanmıştır. Soru formunda kadınların yaşı, eğitim düzeyi, gebelik ve doğum öyküsü, çalışma durumu, sağlık güvencesi, aile tipi, gelir düzeyi, gebeliği isteme ve

gebelikte sorun yaşama durumlarının sorgulandığı dokuz soru yer almıştır.

Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği

DSEDÖ'ü doğumdan sonra anne-baba ve bebeğinin ilk karşılaşması sırasında, anne-babanın bebeğine karşı gösterdiği ebeveynlik davranışını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir.

Orijinal adı "The Postpartum Parenting Behavior Scale" olan ölçek, Britton ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilmiş ve güvenilirliği test edilmiştir. Orijinal ölçeğin gözlemciler arası güvenilirliğinin .91 ve iç tutarlılık güvenilirliğinin (Cronbach Alpha) .64 olduğu bildirilmiştir (Britton et al. 2001). Orijinal ölçek yedi maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin uygulamasında, doğumdan sonra ebeveyn ve bebeğin karşılaştığı ilk 10 dakika süresince gözlemci, ebeveynin bebeğine karşı gösterdiği davranışları gözlemleyerek, var olan davranışa artı (+) ve olmayan davranışa eksi (-) işareti koyarak kaydeder.

Her bir madde, davranış gözlenmişse bir (1) puan, gözlenmemişse sıfır (0) puan olarak değerlendirilir. Toplam ölçek puanı her maddeden elde edilen sayıların toplamından oluşur. Ölçeğin toplam puanı 0-7 puan arasındadır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması ebeveynin bebeğine karşı daha olumlu ebeveynlik davranışına sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek az maddeli olması ve özel eğitim gerektirmemesi nedeniyle loğusa ve doğum salonunda çalışan ebe ve hemşireler tarafından kolaylıkla kullanılabilir.

Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranış Ölçeği'nin Türkçe Formu (DSEDÖ): DSEDÖ'nin Türkçe'ye uyarlanmasında grup çevirisi (dil geçerliği) ve uzman görüşü yöntemleri kullanılmıştır. Dil geçerliği için, ölçeğin orijinal formu İngilizce'yi iyi bilen iki akademisyen tarafından birbirinden bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiş ve bu çeviriler karşılaştırılarak tek bir çeviri

metni oluşturulmuştur. Daha sonra ölçeğin Türkçe formunun görünüm geçerliğini (anlaşılabilirliğini) belirlemek için doğum, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, halk sağlığı hemşireliği alanlarında 11 öğretim üyesi hemşirenin görüşleri alınmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda, ölçeğin Türkçe formu yeniden düzenlenmiş ve son şekli verilmiştir.

Ayrıca ölçeğin içerik geçerliğini belirlemek için uzmanlardan, ölçeğin her bir maddesinin doğumdan sonraki ilk karşılaşmada annenin ebeveynlik davranışını ölçme derecesini, 1 ile 5 arasında (1: Hiç ölçmüyor, 5: Tam olarak ölçüyor) puan vererek değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanların tamamı, ölçeğin her bir maddesine 3 ve üzeri puan verdiği için, bu ölçek kullanılabilir olarak kabul edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri doğum, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanlarında doktora eğitimi olan iki akademisyen hemşire ve loğusa servisinde çalışan iki ebe tarafından toplanmıştır. Annenin doğal davranışlarının gözlenebilmesi için çalışma süresince akademisyen hemşireler de servis ebeleri ile birlikte çalışmışlardır.

Annenin doğal davranışını gözleyebilmek için, araştırma ile ilgili açıklama yapma ve annelerin onamlarının alınması gözlem sonrasına bırakılmıştır. Örneklemeye alınan her anne loğusa servisine kabul edildikten sonra, rahat bir pozisyonda iken bebeği kucağına verilmiş ve "bebeğinizi emzirmeye başlamadan önce bir süre bebeğiniz ile birlikte olunuz" önerisinde bulunulmuştur. Dört gözlemci, 10 dakika süresince aynı anda bağımsız olarak, anne ile bebeğinin etkileşimini DSEDÖ'nin maddeleri doğrultusunda gözlemlemiş ve gözlemlerini bağımsız olarak kayıt etmişlerdir. Ardından annelere araştırma ile ilgili açıklama

yapılmış ve yazılı olurları alınmıştır. Bebeği ile etkileşimi gözlenen annelerin tamamı araştırmaya katılmakta gönüllü olmuşlar ve yazılı olur vermişlerdir. Daha sonra tanıtıcı bilgilerin yer aldığı soru formu annelerle yüz yüze görüşme yöntemi ile doldurulmuştur.

Etik

Araştırma verilerinin toplanması için Aydın Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü'nden yasal izin alınmıştır. Araştırma protokolü Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Örneklem kapsamına alınan kadınlara araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve yazılı onamları alınmıştır. Ayrıca ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve Türkçe formunun kullanımına ilişkin "The Journal of Pediatrics'in" editöründen izin alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Tanımlayıcı verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Gözlemcilerden elde edilen toplam puan ortalamaları tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği'nin madde analizinde, ölçek maddeleri 1-0 şeklinde puanlandığı için "%27'lik grup ortalamalarının karşılaştırılması ile alt-üst madde ayırt edicilik gücünün kestirilmesi yöntemi" kullanılmıştır (Hovardaoğlu 2000, Erkuş 2003). Ölçeğin güvenilirliği, grup içi korelasyon katsayıları (intra-class Correlation Coefficients) ve Kuder-Richardson yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçeğin geçerliği (uyum geçerliği) Pearson Korelasyon katsayıları hesaplanarak incelenmiştir (Hovardaoğlu 2000, Erkuş 2003). $P < 0.05$ düzeyindeki değerler istatistiksel olarak önemli kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Annelerin Tanıtıcı Özellikleri (n=71)

Tanıtıcı Özellikler	Sayı (%)	Tanıtıcı Özellikler	Sayı (%)
Eğitim Düzeyi		Aile tipi	
Okur-yazar değil	8 (11.3)	Çekirdek aile	41 (57.7)
Okur-yazar	1 (1.4)	Geniş aile	30 (42.3)
İlkokul	45 (63.4)	Sağlık Sorunu	
Ortaokul	11 (15.5)	Var	4 (5.6)
Lise ve yüksekokul	6 (8.4)	Yok	67 (94.4)
Çalışma Durumu		Gebeliğin İstenme Durumu	
Çalışan	5 (7.0)	İsteniyor	54 (76.1)
Çalışmayan	66 (93.0)	Daha sonra olması isteniyor	12 (16.9)
Sağlık Güvencesi		Hiç istenmiyor	5 (7.0)
Var	55 (77.5)	Gebelikte Sorun Yaşama	
Yok	16 (22.5)	Var	26 (36.6)
Gelir Durumu		Yok	45 (63.4)
Gelir giderden az	26 (36.6)		
Gelir gidere eşit	39 (54.9)		
Gelir giderden fazla	6 (8.5)		

*Yüksekokul mezunu olan bir kişi lise grubuna dahil edilmiştir

Araştırmaya katılan anneler ile ilgili tanıtıcı bilgiler incelendiğinde; yaş ortalamalarının 23.97 (Standard Deviation (SD): 4.95, Aralık: 16-39) olduğu, ortalama gebelik sayılarının 1.93 (SD: 1.22; Aralık:1-6), canlı doğum sayılarının 1.69 (SD: 1.06; Aralık:1-6) ve

yaşayan çocuk sayılarının 1.66 (SD: 0.97; Aralık:1-5) olduğu belirlenmiştir.

Örnekleme alınan annelerin çoğunun (%63.4) ilkökul mezunu ve tamamına yakınının (%93.0) gelir getiren bir işte çalışmadığı, %77.5'inin sağlık güvencesinin bulunduğu, %54.9'unun

gelirinin giderine eşit olduğu ve %57.7'sinin çekirdek ailede yaşadığı saptanmıştır. Annelerin %5.6'sı bir sağlık sorunu olduğunu, %36.6'sı gebelikte gebelik ile ilgili bir sorun yaşadığını ve %76.1'i gebe kaldığı sırada gebeliği istediğini bildirmişlerdir (Tablo 1).

Gözlemcilerden elde edilen toplam ölçek puan ortalamaları tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. DSEDÖ'nin toplam puan ortalaması I. gözlemci için 3.37 (SD: 1.92), II. gözlemci için 3.41 (SD: 1.98), III. gözlemci için 4.03 (SD: 2,12) ve IV. gözlemci için 3.45 (SD: 2.04) olduğu ve ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak önemsiz olduğu bulunmuştur ($F[3.280]=1.693, P= 0.169$).

Madde Analizi

Alt-üst %27'lik grup ortalamalarının karşılaştırılması ile madde ayırt edicilik gücünün kestirilmesi

DSEDÖ'nin madde analizi, ölçek maddeleri 1-0 şeklinde puanlandığı için ölçek maddelerinin analizinde alt-üst %27'lik grup ortalamalarının karşılaştırıl-

ması ile madde ayırt edicilik gücünün kestirilmesi yöntemi kullanılmıştır (Hovardaoğlu 2000, Erkuş 2003). Bu yöntemle her madde için iki karşılaştırma grubu (%27'lik alt ve üst gruplar) oluşturulmuştur. Oluşturulan grup sayıları $n=19$ ($71 \times 0.27=19$) olduğu için grup ortalamalarının karşılaştırılmasında Mann-Whitney U analizi kullanılmıştır. Bu iki karşılaştırma grubunun o maddeye verdikleri tepkilerin ortalamaları arasındaki fark, üst grubun lehine anlamlı düzeyde ise, madde alt ve üst grubu iyi ayırt ediyor anlamına gelmektedir (Erkuş 2003). DSEDÖ'nin madde analizi dört gözlemci için ayrı ayrı hesaplanmıştır (Tablo 2). Tablo 2 incelendiğinde; ikinci madde ile ilgili gözlemcilerin verilerine dayalı değerlendirmede, II., III. ve IV. gözlemcide gruplar arası fark önemsiz iken, sadece I. gözlemcide önemli bulunmuştur. Bu nedenle ikinci maddenin ayırt edicilik gücünün yetersiz olduğu kabul edilmiş ve ölçekten çıkarılmıştır. Bundan sonraki istatistiksel değerlendirmelerde ikinci madde analize dahil edilmemiştir.

Tablo 2. Ölçek Maddelerinin Analizinde Alt-Üst %27'lik Grup Ortalamalarının Karşılaştırılması ile Madde Ayırt Edicilik Gücünün Kestirilmesi (n=71)

Mann-Whitney U/p değerleri	I. Gözlemci	II. Gözlemci	III. Gözlemci	IV. Gözlemci
1. Madde	85.50/0.000*	104.50/0.002*	85.50/0.000*	57.00/0.000*
2. Madde	133.00/0.018**	152.00/0.075	161.50/0.152	152.00/0.075
3. Madde	28.50/0.000*	19.00/0.000*	19.00/0.000*	28.50/0.000*
4. Madde	144.00/0.008*	95.00/0.002*	95.00/0.001*	95.00/0.001*
5. Madde	0.00/0.000*	0.00/0.000*	9.50/0.000*	0.00/0.000*
6. Madde	0.00/0.000*	0.00/0.000*	0.00/0.000*	0.00/0.000*
7. Madde	47.50/0.000*	38.00/0.000*	47.50/0.000*	19.00/0.000*

* $p<0.01$, ** $p< 0.05$

İkinci maddede yer alan göz göze temas davranışı, literatürde, önemli erken ebeveynlik davranışlarından birisi olarak gösterilmesine rağmen; bu araştırmada yeterince ayırt edici bulunmamıştır. Bu durumun hemen hemen bütün annelerin (I. gözlemci: %93, II. gözlemci %95.8, III. gözlemci: %97.2, IV. gözlemci %95.8) bu davranışı göstermiş olmalarından kaynaklandığı düşünülmüştür.

Güvenirlilik Analizi

Gözlemciler Arası Tutarlılık

Gözlemciler arası tutarlılığı belirlemek için, DSEDÖ'nin her bir maddesi ve toplamı için dört gözlemcinin vermiş olduğu puanlar arasında grup içi korelasyon katsayıları (Intraclass Correlation Coefficients) hesaplanmıştır. Gözlemciler arası tutarlılık katsayısının

toplam puan için 0.97 olduğu ve maddelerin her biri için 0.88 ile 0.97 arasında değiştiği saptanmıştır (Tablo 3).

Ölçeğin orijinal çalışmasında gözlemciler arası güvenirlik 0.91 olarak bildirilmiştir (Britton et al. 2001).

Tablo 3. Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği (DSEDÖ)'nin Gözlemciler Arası Güvenirliği: Dört Gözlemci İçin Elde Edilen Grup İçi Uyuşma Düzeyleri (n=71)

DSEDÖ Maddeleri	Grup İçi Uyuşma Düzeyleri
1. Yakın Temas	0.88*
2. Sevgi ile Dokunma	0.93*
3. Bebeği İnceleme	0.91*
4. Sevgi ile Konuşma	0.97*
5. Olumlu Yorumlar	0.96*
6. Mutluluk	0.91*
Toplam Puan	0.97 *

* p<0.001

Kuder-Richardson Yöntemi ile Güvenirliğin Hesaplanması

Doğum Sonrası Ebeveyn Davranış Ölçeği'nin güvenirliği, ölçek maddeleri 1-0 (+,-) şeklinde ikili puanlandığı için Kuder-Richardson yöntemi ile (Erkuş 2003, Hovardaoğlu 2000), dört gözlemcinin her biri için ayrı hesaplanmıştır. Aynı anda dört gözlemci tarafından yapılan gözlemlerin her biri için hesaplanan ölçek Kuder-Richardson

güvenirlik katsayıları 0.80-0.83 arasında bulunmuştur (Tablo. 4).

Erkuş (2003), kabul edilebilir ölçek güvenirlik katsayısının alt sınırının 0.70 olduğunu bildirmiştir. Bu sonuca göre DSEDÖ'nin güvenirlik katsayısının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık güvenirliğinin (Cronbach Alpha) .64 olduğu bildirilmiştir (Britton et al. 2001).

Tablo 4. Gözlemcilerin DSEDÖ Kuder-Richardson Güvenirlik Katsayıları (n=71)

Gözlemci No	Kuder-Richardson güvenirlik katsayıları
I	0.80
II	0.80
III	0.82
IV	0.83

Geçerlik

Ölçeğin uyum geçerliği gözlemciler arası Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. DSEDÖ'nin gözlemciler arası toplam puan korelasyonlarının 0.85 ile

0.93 arasında değiştiği ve istatistiksel olarak önemli (p<0.001) olduğu bulunmuştur (Tablo 5). Bu sonuçlara göre gözlemciler arasında yüksek - çok yüksek düzeyde ilişki olduğu (Akgül 2003) saptanmıştır.

Tablo 5. Gözlemciler Arası DSEDÖ Toplam Puanı Korelasyonları (n=71)

DSEDÖ Toplam Puanı	I. Gözlemci	II. Gözlemci	III. Gözlemci	IV. Gözlemci
I. Gözlemci	1.00			
II. Gözlemci	0.86*	1.00		
III. Gözlemci	0.92*	0.85*	1.00	
IV. Gözlemci	0.93*	0.85*	0.91*	1.00

* p<0.001

SONUÇ VE ÖNERİLER

Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği'nin Türkçe Formu'nun güvenilirlik ve geçerlik analizi sonucunda;

Gözlemcilerden elde edilen toplam ölçek puan ortalamaları arasındaki farkın önemsiz olduğu,

Orijinal ölçeğin ikinci maddenin ayırt edicilik gücünün yetersiz olduğu için Doğum Sonrası Ebeveynlik Davranışı Ölçeği'nin Türkçe Formu'ndan çıkarıldığı,

Gözlemciler arası tutarlılık ve Kuder-Richardson güvenilirlik katsayılarının ölçeğin Türkçe formunun yeterli düzeyde güvenilir olduğunu gösterdiği,

Ölçeğin gözlemciler arası uyum geçerliğinin yüksek - çok yüksek düzeyde olduğu sonuçlarına varılmıştır.

DSEDÖ Türkçe Formu, uygulama kolaylığının olması yanında erken dönemde ilk annelik davranışının, ilerideki annelik davranışı hakkında fikir vereceği düşüncesiyle, doğum salonları ve loğusa servislerinde kullanılabilir. Ebe ve hemşirelerin erken anne-bebek etkileşimini belirlemede DSEDÖ'nin Türkçe Formu'ndan yararlanmaları, anne-bebek etkileşiminin geliştirilmesine katkı oluşturabilir. Ayrıca ölçeğin doğum sonrası erken dönemde ebeveyn-bebek etkileşimi ile ilgili bilimsel çalışmalarda kullanılması da önerilebilir.

KAYNAKLAR

Akgül A (2003). Tıbbi Araştırmalarda İstatistiksel Analiz Teknikleri: SPSS Uygulamaları. 2. Baskı, Emek Ofset Ltd. Şti., Ankara.

Britton HL, Gronwaldt V, Britton JR (2001). Maternal postpartum behavior and mother-infant relationship during the first of life. *The Journal of Pediatrics* 138:905-9.

Burroughs A, Leifer G (2001). *Maternity Nursing: An Introductory Text*. 8th Ed., WB Saunders Company, London.

Can G (1999). Anne-yenidoğan bağının önemi. Ben Hasta Değilim. Editör: Aysel Ekşi, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd Şt., İstanbul.

Çalışır H (2003). İlk kez anne olan kadınların annelik rol başarımlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi, Doktora Tezi, III. Milli Çocuk Hemşireliği Kongresi, 21-23 Ekim, İstanbul.

Erkuş A (2003). Psikometri Üzerine Yazılar. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No:24, Ankara.

Foster R, Hunsberger M, Anderson J (1990). *Family Centered Nursing Care of Children*. W.B. Saunders Company, London.

Hovardaoglu S (2000). Davranış Bilimleri İçin Araştırma Teknikleri. VE-GA Yayınları, Ankara.

Klaus MH, Kennel JH (1997). Care of mother, father, and infant. *Neonatal-Perinatal Medicine Diseases of the Fetus and Infant*. Editör: Avroy A. Fanaroff, Richard J. Martin, 6th ed., Vol:1, Mosby Comp. Publ., St. Louis, Baltimore.

Novak J, Broom B (1999). *Maternal and Child Health Nursing*. 9th Ed., Mosby Comp. Publ., St Louis, Baltimore.

Taşkın L (2005). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. 7. Baskı, Sistem Ofset Matbaacılık, Ankara.

Wong DL, Hockenberry-Eaton M (2001). *Wong's Essential of Pediatric Nursing*. 6th Ed., Mosby comp. Publ., St Louis, Baltimore.